

Observatoriul este de două ori în săptămână, Miercuri și Sâmbătă.

Pretul

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a în lăintrulu monarchiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate, se platestu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a și a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ în Sibiu.

Nr. 6.

— Sibiu, Sâmbata 19/31 Ianuariu. —

1880.

Tragedi'a din comitatulu Severinului.

În tómn'a trecuta, pre candu amu semnalatu și noi mai pe largu catastrofele ce erá se sparga într'u o parte a Banatului, se pareá cã celu mai de aprópe actu alu dramei se va jucá érási în comitatulu Carasiu, la Lugosiu; acolo inse s'a executatu atunci numai unu micu episod, cu unu pretoru, unu notariu, cu Bómches, și inca cu câteva persóne care avura mai multu numai rola de statisti. Actulu din urma alu tragediei inscenate dela anulu 1873 încóce, se terminá cu versare de sange omenescu, cu sinucidere desperata, în comitatulu Severinului, la Caransebesiu. Nefericitulu Franciscu Hau cassariu alu comitatului (alu prefecturei) vediendu cã au esitu la lumina nu numai defraudarile comisse din cass'a orfaniloru, ci și din alte casse, cã si asupra lui cade respunderea pentru vreo 26 mii florini, în 26 Ianariu isi rapedi unu glontiu, pentru cã se scape de orice alta pedépsa în lumea acésta. Vai de capulu lui, adeveratii hoti nu avura curagiulu (daca curagiu póte fi) se se spendiure ori inpusce multu mai înainte de a furá; cassariulu singuru isi luá viét'i'a, de si cartile lui fusera aflate în ordine.

Inse nu defraudarile de bani au datu materi'a cea bogata, nici them'a horibile la tragedi'a din comitatulu Severinului. Astadi defraudari, dilapidari, spoliari (jafuiri), furturi de bani, spargeri pâna si de casse Wertheimiane, sunt la ordinea dilei în Ungari'a, ba inca si în Transilvani'a, precum n'au fostu nici-odata de ani 30 încóce. Au nu adusera diarele scirea dela Brasiovu despre vreo 12 mii fl. bani defraudati de ai cetatiei, cum si despre mai multe mii bani bisericesci, ale caroru urme se cauta chiaru acum; si totu acum „Kelet“ ne surprinde din S.-Sebesiu cu restantie de socoteli de mai multe mii, neinchiate de câte 10 ani; ba avemu mai multe exemple, unde în urm'a defraudariloru si a dilapidariloru s'au facutu de vendiare nu numai bisericic, dara si orasie întregi, cu tóta averea loru mobila si nemobila.

Precum arataramu în Nr. 4, locuitorii din comitatulu Severinului au si ei în periculu preste 250 mii capitalu comunu; planulu inse primitivu

a fostu si mai este, cã se'i pérda pe ei insii, adeca se'i prefaca iute în magiari, sau daca nu se póte acésta, se se invente si propage ide'a si faim'a, cã rass'a locuitoriloru romani din Banatulu întregu si în specie din comitatulu Severinului, au degeneratu trupesce si sufetesce, în cãtu dupa unu periodu órecare de ani ea totu are se dispara de pre acelu teritoriu, prin etern'a lege a naturei, care nu cunósce gratia, ci condamna la mórte totu ce nu póte sustiné lupta victoriósa cu alte elemente. Acestea idei le propaga despre romani mai pe fiacare di, mai alesu în cercuri private, fostulu vice-comite Ioanu Pauss, ginerele ministrului Bela Szende si toti complicitii lui. Asta-véra ministrulu Trefort petrecuse câteva septemani în Banatu cu ocaziunea vizitarei unoru dominie de ale fonduriloru bisericesci, éra dupace s'a întorsu la B.-Pest'a, informatu precum érá despre romani, dise curatu cãtra unii romani fruntasi, cã rass'a romanésca din Banatu ar fi cu totulu degenerata, în cãtu numerulu romaniloru scade pe fiacare anu. Nu negamu nici noi, cã în unele comune numerulu romaniloru scade în adeveru, si chiaru dilele aceste foisórá „Desteptarea“ din Lugosiu aduse trist'a scire autentica, din care se vede, cã din poporenii dela biseric'a gr.-orientale a romaniloru din acea capitala a comitatului, dela 1870 pâna la 1879 inclusive, au repausatu 2419, s'au nascutu inse numai 1635, prin urmare different'i'a în acei 10 ani din urma este de 784 mai multi morti decãtu nascuti! Acésta e o cifra funesta, care spune romaniloru din Lugosiu mai multu decãtu o suta de predice. Dara exemple de aceste s'ar potea produce cu dutin'a si dela alte comune, curatu magiare si mai mai virtosu dela cele serbesci, éra datele statistice oficiali arata pe mai multi ani inapoi, cã poporatiunea Ungariei luata preste totu, cresce în proportiuni multu mai mici decãtu în provinciile austriace si mai virtosu în Germani'a.

Noi inse avemu a face aici cu comitatulu Severinului; deci si pâna candu tribunalele cu procurorii si cu comisiunea esmissa voru aduce la evidentia incai partea cea mai inportanta a crimelor comisse de cãtra functionari, si pâna candu se póta pune man'a pe Pauss si pe altii dositi, pe

cari'i curentéda preste totu, noi se ne mai ocupamu puçinu érási de celu mai de aprópe trecutu alu acelu municipiu.

Locuitorii regimentelor granitarié din partea Banatului, cã si cei din confiniile slavo-croaticé, informati de mai multi ani, cã institutiunea loru militaria se va desfiintá, precum se desfiintiase în anulu 1851/2 si cea din Transilvani'a, érá preparati si nu s'au oppusu, cã-ci în fine li se urise si loru de atâtea regulamente invehite; s'au oppusu inse si au protestatu de nenumerate-ori contra supunerei loru la sisthem'a administrativa cu asia numiti solgabirai si panduri unguresci; cu tóte aceste, dupa nenumerate incercari si cabale de mai multi ani, cei din Banatu nu numai fusera incorporati în anulu 1873 la Ungari'a, dara preste acésta, diét'a auctorisá pe ministeriu cã se 'i guberne, nu dupa legile existente, ci dupa instructiuni speciali, discretioniare, adica i s'a datu mâna libera, buna-óra precum i se dedese si preste Transilvani'a prin lege formalá în a. 1867 si dupa aceea de repetite-ori. Cu alte cuvente: s'a lasatu la tactulu si prudenti'a de statulu ministeriului, cã se administre acelea districte militaria asia, cãtu în locu de a nutri antipathi'a si urele vechi ale poporatiunei, în locu de a justificá temerile densei, mai virtosu se'i castige simpathiile, se desarme urele, se convinga pe locuitoru, cã administratiunea civila unguresca ar fi neasemenatu mai buna, mai folositorá si binefacetória decãtu fusese cea militaria, cu regulamentele si cu poruncile sale de di.

S'au intemplatú tóte diametralu oppuse, într'u atata, cãtu locuitorii au inceputu se'si dorésca chiaru administratiunea de mai înainte, daca nu se póte alta mai buna. Pâna în a. 1875 totu ar fi mai mersu tãrisu-grapisu, dara de atunci încóce, vai de sufletele loru. Ujfalussy denumitu comisariu plenipotenté preste comitatulu Severinului, pe langa ce luá pe favoriti de ai sei dela Lugosiu, mai aduse si din comitatulu Satmaru pe cãtiva. Intre cei pusi sau recomandati de cãtra densulu se afla si de aceia, pe carii nici unu Gorciacoff nu 'iar fi potutu alege mai bine, pentru cã se submine auctoritatea gubernului ungurescu; se atitie si mai

Foisórá „Observatoriului“.

Unele observari relative la comitatulu Hunedórei si în specie la districtulu Hatiegului.

(Urmare.)

Schimosiri de aceste nu se afla între tieranii romani fosti iobagi. Aci se vede, cã tendenti'a principale fusese a calvini, apoi a si magiarisá antaiu pe multimea familiiloru nobili. La cele mai multe familii li s'au schimbatu si schimositu inca si connumele, séu dupa cum ilu numescu în limb'a feudaliloru, predicatulu. Asia, Calugaritia s'a schimbatu în Balás, precum mi-a spusu fostulu óre candu jude cercuale si perceptoriu de contributiune Balás Samu din Riu-barbatu; în locu de Petricu s'au facutu Török, dupa cum seiu eu insumu, cã Török János din Ponoru candu a frequentatu scótele în liceulu Clusului, s'a numitu Joane Petricu; din Vladu s'a facutu Ponori; din Jarulu Jári s. a. Pre candu amblámu eu în vizitatieune canonica la an. 1833 cu episcopulu Joane Lemenyi, mai virtosu în conversatiuni private, treceamu în revista lunga metamorfósele familiiloru. Asia între altii, Pogány István szolgabireu, care avea posesiunea sa si locuintia în comun'a Poclisi'a, altcum cu predicatulu nobilitariu de Clopotiva, între altele spunea: „Noi carii suntemu pe aici possessori, odata toti amu fostu de legea romanésca; dara neavendu pe aici scóte, de arendulu amu mersu la colegiulu reformatu din Oresci'a, si de acolo la celu din Aiudu, si asia mai cu sama suntemu reformati. Dn. Pogány avú totu dreptulu, cã-ci unulu din famili'a Poganesiloru cu numele Adamu, barbatu în tóta privinti'a onorabilu, pe langa tóte cã a frequentatu scótele reformate dela Oresci'a, a remasu pâna la finea vietiei cã romanu greco-catholicu si celu mai credintiosu curatoru alu bisericiei din Clopotiv'a. Adesea candu me întorceamu prin acea parochia, acelu Adamu Pogány imi

spuné cã si pe densulu s'au straduitu a'lu seduce, dara Dumnedieu ia ajutatú cã se remana constante în credinti'a parintésca. — Cu trecerea nobililoru primari la confessiunea reformata s'au rapitu dela romani si bisericéle celea mai frumóse. Asia s'a rapitu biseric'a dela Hatiegu, asia si cea dela Santa-Maria, cea dela Galatiu, cea din Clopotiv'a, care inse si pâna astadi stau cea mai mare parte góle. Fostulu vicariu Tiopa, din dilele episcopului Ioanu Bobu, s'a încercatu se le recastige; a si devenitu lucrú pâna la executiune; acésta inse s'a respinsu, în sensulu precumu permitea legile feudali, cu fortia fisica, si asia bisericéle acelea se afla pâna în dio'a de astadi totu în potestatea calviniloru.

Deca ungurii si secuii inchidu ochii în contra adeverului istoricu, si pretindu cã nobililoru din tienutulu Hatiegului e de vitia magiara, nu e nici-o mirare; cã-ci densii dupa invetiatur'a marelui magistru Széchenyi, si din petri sunt datori a formá unguri, a pardoná si pe patricidi, si pe ori-ce sacrilegi si criminalisti. Este inse mai de scandalu orbirea acelora, cari pâna la densii în tóta seri'a genealogiei loru n'au adatu si nu afla decãtu numai romani, totusi lupta pentru originea magiara sau secuiésca a nobililoru din Silvasiulu de susu, unde are cuibulu si famili'a Noptisia, si acelu mare magiarisatoru e Antoniu Para, fiulu lui Petru Para si nepotu alu canonicului Para din Blasiu. Daca acestu dnu si ar fi luatú ostené'a de a cautá si citi diplomele de donatiune si cartile nobilitarie pentru Silvasiulu de susu, s'ar fi potutu convinge, cã între ei a fostu si unu Bucuru si unu Stroia. Poftimu nume adeveratu secuiesci. Mi aducu aminte, cã odata fiindu în comun'a Densusiu la fostulu supremu jude Josifu Lukács, care totdeauna mi-a fostu unulu dintre cei mai buni, acolo érá si fratele densulu Lukács Miklos, care voia se documentedie, cã Silvasienii sunt de vitia secu. Eu'i aduseiu aminte despre Bucuru, Stroia, si altii. Atunci frate-seu Iosifu i dise: Mei frate, în desiertu ne încercamu se ascundemu si se incurcamu adeverulu; cã si noi avemu în Silvasiu o parte de mosii cã descendenti dela Bucuru, „Bucur fele órókség.“ Este inse adeveru,

cã numele locuitoriloru de acum sunt schimosite în comparatiune cu numele strabuniloru, cari au castigatu diplomele nobilitarie. Numele familiiloru de astadi în Silvasiu-de susu sunt urmatorele: Nopcia, Gola, Marilla, Dragota, Macra. — De unde a venitu acésta schimbare, imi este necunoscutu. Se pare cã în acésta comuna memorata mai de multe-ori, sub principii reformati calviniani a fostu introdusa confessiunea reformata, cã-ci asupra usiei bisericiei de acolo se afla o pétra cu inscriptiune în limb'a magiara, care contine, cã pâna candu va fi în acelu satu, vre-unu sufletu reformatu, biseric'a se nu póta trece la alta confessiune. Nu este nici-o indoieála, cã aci sub alta confessiune se întielegea numai confessiunea greco-resaritetá. Dara se vede, cã indata ce au scapatu bunii Silvasieni de sub influenti'a si asuprirea reformatiloru, nici-unu sufletu nu a mai remasu reformatu, ci din contra, cu micu cu mare s'au întorsu la credinti'a stramosiloru sei, prin urmare biseric'a pâna astadi se afla în posesiunea religiunei greco-catholice.

Urmele, séu mai bine ruinele documentatórié despre domnierea Romániloru.

Istori'a ocuparei si a domniei románe în Daci'a este mai clara, de cãtu se nu fia cunoscuta, celu puçinu în parte, inca si prunciloru scolari. În districtulu Hatiegului urmele acestei domniri aparú mai cu sama la satulu Gradiste, în apropiare cu passulu numitu Pórt'a de feru, unde a fostu odata capital'a Daciei sub nume Sarmisegetusa, pe ale carei ruine s'a edificatu cetatea romána cu numele Ulpia Traiana, despre care se póte dice: „Jam seges est ubi Troia fuit.“ Cetatiu'a cea fortificata în forma patrata, nu se póte dice cã va fi fostu de vreo mare estensiune, dara afara de muri a fostu multu latita, unde dupa cum arata mosaicele descoperite, se vedu a fi fostu locuinte de lucsu. Din fatalitate acelea mosaice descoperite în tempulu trecutu s'au nimicitu atãtu din negrija celoru dela putere, cãtu si pentru cupritiulu unei femei din famili'a Nalatiána, numita Berésa, cu-

multu ur'a si urgi'a, se irrite la revolte dese pãna la gradulu, candu in anulu trecut batura si femeile pe unu solgabirau (subprefectu), de'lu latira la pamentu.

In tôte raporturile câte ajungea la ministeriu, nu se atingea nici cu o litera abuzulu de putere si brutalitate, tirani'a si defraudarile functionarilor, ci se dicea regulatu, cã mam'a toturor protesteloru si a turburarilor este ur'a nationale a romaniloru in contra magiariloru, si cã functionarii unguresi sunt victimele selbataciei romanesci. In fine, dupa atãtea suferintie, D-dieu ajutã genialelu generalu Traianu Doda cu probatii sei frati de arme si de sange, cã se sparga prin intunecimea toturor intrigeloru, se arate la lumin'a dilei, cã daca e vorba de victima, apoi victima a fostu numai poporulu romanescu in acesti siette ani de dile, si cã daca ministrulu Col. Tisza nu a voitu se dea pãna acum nici-unu crediementu deputatoru poporulu si pressei independente, acuma este strimtoratu prin logic'a de feru a fapteloru complinite, se creã tribunaleloru criminali si caseloru desiertate de averile poporulu; era despre simpathii si antipathii va judecã Europ'a intrãga; in fine, va cadea inca si unu velu misteriosu chiaru de pre ochii natiunei nãstre, cã se vedea curatu, pentru-ce alegerea episcopulu dela Caransebesiu fusese cassata sub alte preteste, si cum sermanulu Oltenu, cã omu teneru si nepatitu, fusese infasiuratu de cãtra intriganti egoisti pãna era inca numai secretariu episcopescu, apoi inaintatu; dara si aruncatu in valurile unei politice hostile si condamnabile in totu respectulu, cu atãtu mai multu inse din punctu-de vedere romanescu.

Politic'a si situatiunea cabinetulu Taaffe.

Indata dela venirea sa la gubernu, cabinetulu Taaffe s'au declaratu, a fi unu cabinetu de coalitiune si mai presusu de partide, cu alte cuvinte, unu cabinetu incoloru, adeca nici conservativu si nici liberalu, va se dica unu cabinetu de oportunitate, seu de perplexitate.

Avemu exemple numeroase, cã ori de cateori s'au facutu incercarea, de a se stabili unu astfelu de gubernu incoloru intr'unu statu constitutionalu, elu n'au avutu durata lunga si a trebuit se cadia, pentru cã se facea locu unui gubernu de o colóre pronuntiatã si care dispunea de unu programu politicu, acarui puncte erau dela inceputu bine precitate asia, cã atãtu partisanii, cãtu si adversarii lui sciau cu cine au de a face. Unu ministeriu constitutionalu, care nu se pôte sprigini si care nu este sustienutu de o majoritate parlamentara compacta, bine disciplinata si deca numai se pôte, compusa din elemente homogene, unu astfelu de ministeriu este slabu, fara viatia si esistentia a lui devine unu jocu alu capricieloru majoritatiloru intemplantore.

Intr'o astfelu de positiune nici decum placuta si nesigura se afla cabinetulu neocompletu alu comi-

telui Taaffe, dela care ne asteptãmu se ilu vedemu inaintandu cu pasi siguri pe calea apucata, de a inpacã nationalitatile nemultumite ale monarchiei dualistice. Aventulu ce si ilu luase la inceputu ne indreptatia a sperã, cã comitele Taaffe bucuranduse de cea mai mare incredere a monarchulu seu si fiindu o persona grata in cercurile mai inalte ale curtiei imperiale, nu se va speria de dificultatile ce le va intimpinã din partea adversariloru sei demoralisati si desmembrati, ci cu o vointia tare si cu o consecintia plina de energia isi va implini frumós'a missiune ce i-a fostu incredintiatã.

Abstragendu dela intrarea boemiloru in parlamentulu din Vien'a, pe care densi o au declaratu a fi ultim'a incercare de a se inpacã si de a isi recastigã autonomi'a loru pe cale pacinica si legala, apoi, cu dorere ne vedemu necesitati a constata, cã comitele Taaffe prin activitatea desvoltata pãna acuma, n'au obtienutu nici unulu din rezultatele dorite si nu au implinitu nici una din frumósele promissii ce incoltiserã indata dupa denumirea sa. Din contra, se pôte afirmã, cã mesurile si mijlócele sale paliative, precum si purtarea sa de si afabila dar' indecisa, insocita de unu limbagiu curtenitoru inse nesiguru, au desamagitu si au iritatu nu numai pe boemi, dar' si pe asia numit'a partida a mariloru posesori (vechii feudali) alu carei conducetoru recunoscutu este comitele Hohenwart, copilulu teribilu alu nemtiloru centralisti.

Ultimele sciri venite dela Vien'a ne spunu, cã boemii si partisanii comitelui Hohenwart pierdiendu'si pacienti'a si dorindu a isi clarificã situatiunea fatia cu cabinetulu actualu, sunt decisu, a nu intrã in desbaterea bugeteloru, pãna candu comitele Taaffe nu isi va completã cabinetulu si nu isi va formulã o programa politica precisa pentru viitorea sa atitudine. Adusu astfelu in strimtoare, comitele Taaffe seu va cedã acestei pressii si isi va completã cabinetulu prin elemente din partid'a dreptei a parlamentulu austriacu, seu va cadea. Acãsta alternativa in fati'a careia se vede pusu, comitele Taaffe are se o multumésca in parte mare, numai siesi si pipaitorei sale politice, care ne avendu curagiulu de a o rupe ori in drepta ori in stenga, s'au incercatu se obtiena rezultate mari si stralucite prin apucatori artificioase si prin mijlóce bagatele. O astfelu de politica se pôte cã va fi fostu la loculu seu in Tirolu, alu carei gubernatoru congediatu pe tempu nedeterminatu este actualulu ministru-presiedinte alu Austriei; ea nu este inse nicidecum la loculu seu in Vien'a si mai puçinu acuma, intr'o situatiune atãtu de critica, precum este aceea in care se afla astadi monarchi'a austro-ungara.

Cine este óre de vina, deca comitele Taaffe coprinsu de o fricã neexplicabila, cã nu cumva se bea cu câteva picaturi prea multu, prefera a se stinge de sete, standu lângã isvorulu recoritoru? Puçini ministrii-presiedinti ai Austriei au fostu chemati intr'unu tempu asia de favorabilu pentru de a face multu bine si a isi castigã mari si multe

titluri la recunoscinti'a poporaloru acestei monarchii, precum a fostu acela, in care a fostu chematu la gubernu comitele Taaffe. Istori'a i va face o mare inputare si nici-decum nemeritata, cã au refusat momenteloru celoru mai favorabile aceea, ce pôte nu va mai readuce inapoi nici chiaru eternitatea. Singur'a scusa si mangaiere a comitelui Taaffe pôte se fia aceea, cã nu este facutu din acea stufa, din care te taia marii barbati de statu de tali'a unui Cavour, Palmerston, Thiers seu chiaru si numai a unui Kaunitz. Acãsta firesce, cã nu este vin'a sa, ci a acelor'a, cari pretindu dela unu omu mai multu decãtu pôte.

Este constatatu, cã nici unu statu de pe continentulu european nu au consumatu atãti ministrii cã tocmai monarchi'a austriaca dela 1848 incóce, si cu deosebire dela introducerea dualismulu. Numerulu fostiloru ministri in Austri'a si in Ungari'a se urca la o cifra atãtu de mare, in cãtu din ea s'ar potea compune tôte cabinetele stateloru europene si inca totu ar mai remanea unu restu considerabilu. Fatalitatea inse a voitu, cã intre toti acei ministri, cari in Austri'a, dupa caderea loru, se bucura de frumóse pensii date pe viatia, se nu se afle nici unulu, care se merite atributulu de mare barbatu de statu si mai puçinu inca acela de genialu. Dela acãsta regula nu facu exceptiune nici comitele Beust si nici comitele Andrassy, de si pãna candu erau la putere, le placea fórtse se audia conferinduli-se — firesce cã nu in modu gratuitu — acele doue epetete de mare si rara distinctiune. Ei au fostu mari si geniali numai, pãna candu purtau fraculu auritu de ministrii si se poteau resfatiã pe fotoliurile baneci ministeriale. Indata inse ce au demissionatu, seu au fostu dimissionati, ei si-au pierdutu acele epetete, lasandu-le inpreuna cu inventariulu cabinetulu ministerialu, cã zestre pentru successori loru.

Nu totu ce stralucesce este auru si nu toti monarchii au unu temperamentu atãtu de fericitu cã imperatulu-rege Wilhelm alu Prusso-Germaniei si cã regin'a Victori'a pentru cã se sufere fara gelosia si cu o admirabila resignatiune, unulu capriciurile adesea violente si passionate ale principelui de Bismark, era cea de a dou'a pe acelea ale lordulu Palmerston.

Austri'a au avutu si ea unu barbatu de statu care merita a fi numitu celebru, dar' din nefericire acela au fostu principele Metternich, de trista si dorerosã memoria.

Camilu.

Transilvani'a.

Nr. 3344. Scol.

Cerculariu

cãtra tôte oficiile protopresbiteriale, cã inspectorate districtuale de scóle!*)

In urm'a cerculariulu datu de consistoriulu archidiecesanu, din siedinti'a dela 7 Iuniu a. c. Nr. 1613.

*) In cei doui ani trecuti ne-amu adoperatu a dá, in câteva serii de articlii, in mai multe corespondentie

sort'a fostulu cancelariu de curte Alexiu Noptsa, in alu carei pamentu s'au aflu. Spre rusinea si batjocur'a patriotiloru ardeleni, astadi se mai cunoşce inca numai loculu unde fusesera acelea asternuturi minunate cu pietrii in mosaicu, reprezentandu scene mythice si alte din Homeru. Multime de caletori straini venia pãna la inceputulu acestui secolu, cã se visitiedie acelea resturi de monumente stravechi.

In a. 1833 candu a facutu episcopulu Leményi visitatiunea canon. in valea Hatieglui, acelu mosaicu era inca intregu, si representã scene din istori'a caderei Troiei. Intre altele si mērlu de cërta alu celoru trei diee, de façia cu arbitru Paris.

Nu departe de acestea ruine spre apusu, este unu locu care se numesce Marmore, si in adeveru acolo si esista urn'a unei mine sau bai, de unde se sapã o piētra de marmore albu, care l'au intrebuintiatu românii la reedificarea capitalei ruinate. Pe piētra de acãsta se afla mai tôte inscriptiunile romãne dela Ulpia Traiana, care inse pentru acelu scopu a fostu alēsa reu; cã-ci potendu se arda varu din densa, celea mai frumóse si de interessu istoricu s'au nimicitu prin locuitorii sateni. Dela unu tempu candu Ladislau (Vasilie) Noptsa ajunsese prefectu alu comitatulu, le a mai adunatu spre a'si formã unu frontispiciu de terassa la casele sale din Farcadinu, care acuma se afla in posesiunea comitelui Lonyai; altele le a transportatu la Zamu, unde totu Nopcea a fostu edificatu unu splendidu palatu, devenitu unu intregu dominiulu in manile unei companii germane. Sic transit gloria mundi!

Cã remasitia vediatã a domniei romãniloru se pôte socoti si cãlea asia numita Traiana, care se incepe dela Ulpia Traiana. Despre acãsta cale se dice cã a fostu asternuta cu petrii patrate, de care inse acuma nu se mai vede nici-o urma; din contra, dupa ce in unele locuri si mai cu sama dela satulu Sacelu, pãna la S. Maria este inca intrãga, se vede cã a fostu construitã din piētra meruntita, dupa cum au inceputu a se face si pe la noi calile publice (drumuri, siosele).

Unu altu monumentu alu domniei romãne se con-

sidera a fi si biseric'a dela Densusiu, despre care se pretende cã a fostu edificata si destinata pentru cultu idololaturu, era acãsta parere a trasu si mai atrage pe calatorii celoru mai departate provincii. Despre acestu monumentu altcumu prea vechiu, s'au formatu divergente opiniuni. Unii credu si afirma, cã in adeveru dela inceputu a fostu unu fanum seu o capela, spre a aduce sabrificia idoliloru, si tocma dela inceputu a fostu edificata acolo, unde se afla si astadi; pentru aceea dicu cã si numele Densusiu vine dela latinulu densus, adeca desisiu. Acãsta opiniune este adoptata de mai multi si cu atãtu mai virtosu, cã langa edificiuulu bisericeii se afla alaturatu si unu felu de siopru boltitu, si in murii bisericeii asiediate verigi de feru spre a se legã vitele destinate pentru sacrificiu. Mai spunu cã era si unu vasu mare de piētra, spre a sprigini sangele viteloru sacrificate. In l'intru unde acumu este altariulu, se afla unu receptaculu pentru auguri, era in parete unu tubu, precum se pare din lemnu de tissa, spre a se derivã respunsurile.

Alti din contra sunt de opiniune, cã acestu edificiu la inceputu a fostu ridicatu in altu locu, si mai probabilu langa Ulpia Traiana, de unde numai tardiu s'au adusu aici spre a servi de bisericã crestina. Care opiniune stã mai aprópe de adeveru este anevoia a determinã. Odata aflandu-me la fati'a loculu in Densusiu am aflu acolo pe fostulu odinóira professoru renumitu si istoricu in colegiulu reformatu din Aiudu, anume Samuel Hegedüs.

Acesta intre altele mi-a disu, cum-cã densulu are date istorice, din care ese, cã soci'a generalulu romãnu Longinu, pe care Decebalu l'a spendiuratu, in memori'a barbatulu seu a radicatu unu mansoleu, si crede cã acãsta biseric'a ar fi tocma acelu mausoieu, fiindu-cã intre inscriptiunile ce se afla pe colonnele care sustinu turnulu, una suna despre Longinu; Hegedüs inse mai dicea, cã in casu cã acesta ar trebui se se afle nesmintitu si vreo urna cu cenusia. Eu avusemu in cugetu a face sapaturi la loculu acela, dara despre alta parte am reflectatu in mine, cã nu cumva se cugete

ómenii cã dóra sapamu dupa bani, am aflu mai cu cale a renuntã la asemenea incercari. Inpregiurarea cã unele inscriptiuni lapidare sunt întorse cu susu in josu, este unu semnu cã acelea petri s'au aplicatu mai tardiu la loculu unde sunt acum. De una me miru, cum a scapatu acãsta bisericã se nu fia coprinã de reformati.

Mai sunt si alte ruine de antiquitati in tienutulu Hatieglui, cum este Coltiulu (Koltzvára), Nucsiór'a, Crivadi'a, S. Maria, dara tôte aceste mai multu se potu socoti a fi remase dela Daci, de órece la celea romãne in totu loculu se afla inscriptiuni, candu la cele anumite acilea lipsescu.

Este inca unu monumentu, nu anticu romanu, dara alu pietatiei crestine, demnu de tóta veneratiunea, adeca biseric'a monastirei Silvasiulu superioare, edificata la Preslopu, si dupa cum tiene traditiunea, bine dotata de Samfir'a, fiic'a principelui Moisinu alu Romaniei; Samfir'a domniti'a aici este si inmortentata. Acea bisericã se afla situata intr'o vale romantica, departata cã la $\frac{3}{4}$ de óra dela satulu nobilitariu Silvasiulu superioare. In jurulu bisericeii edificate dupa unu stilu frumosu orientale, era propri'a monastire cu chiliile destinate pentru calugari. In porticu, pe unde este intrarea in bisericã, stã piētra sepulchrale a mormentulu cu o inscriptiune, pre cãtu imi vine in memoria, de urmatoriuulu coprinsu:

Samphira, Moisinu Ducis Inclita filia tandem
Hac moriens, posuit flebile corpus humo.
Keserio inprimis conjux dulcissima clausit
Lumina, fit consors dein Nisowszki tua.
Si genus aspicias nihil hac magne nobile
Sub Transalpino terra Valacha polo.
Cuius Pater Princeps, huius, si cetera spectes
Virum eius utrumque moesta Dacia luget
Haec quicumque vides venustae monumenta Samphirae,
Samphira dic Saphir nomine digna fuit.

(Va urmã.)

conferențele invetiatorești s'au ținut și în acestu anu, conformu dispozițiilor cuprinse în acelu circulariu.

Dupa raporturile ce au intrat dela conducătorii acelor conferențe invetiatorești, și după procesele verbale luate în ședințele conferențelor subterse aici pre langa raporturile conducătorilor, se vede că invetiatorii, mai numeroși în unele conferențe, mai puțin numeroși în altele, au luat în serioasă și meritoria dezbateri punctele specificate în circulariul mai sus menționat.

Și ceea ce este mai antaiu de a se constată, este că din toate conferențele a esutu o opinie și concluziune aprope unanimă asupra acelor puncte puse loru în discuțiune și deliberare. Pare că unu spirit universale a planat și unu simțiu comunu a domnit asupra conferențelor în una și aceeași zi, în localități diferite și situate în cele mai mari departări una de alta, pe întregu teritoriulu archidieceșei.

Vediendu raporturile conducătorilor; esaminandu procesele verbale ale conferențelor; dara avendu în vedere și aretarile ce din candu în candu se presenta consistoriulu archidieceșanu asupra școlilor noastre confessionale romane, că unele cari sau din unulu sau din altu punctu de vedere n'ar fi înca în înaltăea chiamarelor loru, se ordina precum urmédia:

1. Comitetele parohiale, că comitetele școlastice sunt și remanu strinsu obligate de a observă cu tota rigorea, punctualitatea și conscientiositatea prescripțele §-lui 23 din Statutul organicu.

Din aceste prescripțe se dau aici unele în resumatu pentru știința tuturor:

a) a îngriji pentru susținerea și înmulțirea averii școlii;

b) a conservă în stare buna edificiulu școlasticu;

c) a provede școl'a cu mobilele și cu aparatele necesare;

d) în întielegere cu protopresbiteriulu a escrie concursu pentru postul de invetiatoriu devenitu în vacanția;

e) în întielegere cu protopresbiteriulu a face list'a candidatorilor la postul de invetiatoriu;

f) a află mijlocele pentru repararea școlii existente, sau edificarea de școlă nouă;

g) a află mijlocele pentru o buna dotare a invetiatorilor;

h) a face propuneri în privința înaintării și înfloririi școlilor;

i) a află mijlocele pentru provederea copiilor seraci cu carti școlastice.

Candu comitetele parohiale, punenduse la înaltăea chiamarelor loru de o parte, și de alt'a staruindu a'și îndeplini nobil' sarcina ce Statutul organicu le impune: atunci puțin puține îngrijiri voru mai remane, cari se împedece și astadi progressulu invetiamentulu popularu.

Dar pre langa acésta trebuie că:

2. Sinódele parohiale se observe, și prin acésta li se impune a observă și ele prescripțele §-loru 7 și 13 din Statutul organicu în trebale școlastice, pre langa altele ce se ordina în acei §-i.

3. Consistoriulu archidieceșanu înca numai atunci va poté corespunde sarcinei și chiamării sale, daca organele subalterne puse sub priveghiarea sa pentru a esecută legile și Statutul isi voru împlini datorințele întru toate și preste totu.

Consistoriulu archidieceșanu va elaboră și chiaru acum este în lucrare unu planu de invetiamentu conformu cerințelor școlastice de astadi, prin care se se introduca unu sistemu uniformu în școlile noastre populare confessionale și va face dispozițiunile pentru manuale didactice, necesare în acele școle. Elu va ajutoră între marginile bugetulu pe școlile cele mai serace, și pe invetiatorii mai seraci, daca acestia voru merită ajutoriu prin progressulu în școlă. Cu unu cuventu va face totu ce'i este prin potința pentru conservarea și înființarea de școle, și pentru înaintarea și înflorirea invetiamentulu.

Toate înse câte se ceru pentru acestu scopu nu se potu face numai și singuru de aici.

Trebuie că toti: poporu, invetiatori, preoti, protopresbiteri, comitete și sinóde, atâtu parohiale câtu și protopresbiterale, sau alte organe școlastice și chiaru particulari, fia ei de ori ce pozițiune sociala ar fi, se'și faca și se'și îndeplinesca datorințele fatia cu școl'a, care pre langa biserică este prim'a condițiune a culturii și esistenței noastre nationale.

Pentru aceea se ordina mai departe:

4. Protopresbiterii sau administratorii protopresbiterali, că inspectori districtuali de școle, se priveghiize neadormitu că: comitetele și sinódele atâtu parohiale câtu și protopresbiterale ținenduse între marginile și dispozițiunile Statutul organicu se îndeplinesca toate sarcinile ce acésta lege fundamentala le impune.

Ei voru avé de a visită școlile din tractulu loru districtualu, celu puțin odata pe anu, cu care ocaziune voru cercetă cu de a meruntulu totu ce se refere la școlă: în specialu daca invetiatoriulu corespunde chiamării sale; daca baiatii urmédia regulatu la școlă și altele conformu ordinațiilor date în acésta privința.

în estrase statistice, o icóna pre câtu s'a potutu mai fidele despre starea instrucțiunii publice romanesce confessionali. A venitu timpulu că se cunoșcemu cu totii, ce mesuri noue se mai iau de către autoritățile eclesiastice, cu scopu de a înainte și asigură existența și viitoriulu școlilor noastre; de aceea și primiramu cu multa placere invitarea frațișca ce ni se facu din doue parti, de a reproduce și noi acestu circulariu dupa „Telegrafulu romanu“. Vomu continuă cu alte acte analoge, din ori-care diecesă romanesca ne-aru veni, pentru că se se dea ocaziune de a cunoșce totu ce se face în interessulu școlilor în ambele biserici romanesce. Red. Obs.

Totu cu acésta ocaziune voru aretă poporulu însemnătatea și necesitatea înființării și susținerii școlilor confessionale romane și'lu voru îndemná la înființarea și susținerea acelor. Voru vedé mai departe și voru staru pentru înființarea de mici biblioteci populare pe langa fiacare școlă din tractu, conformu ordinației ce s'au datu de consistoriu în acésta privința. Voru dispune că conscrierea baiatilor obligati la școlă se se faca regulatu, cu începerea fiacaru anu școlasticu și nu voru permite, că baiatii fără vre unu motivu gravu se fia prin comitetulu parochialu dispensati dela cercetarea școlii. Precum voru dispune și aceea, că invetiatorilor se li se respunda salariulu regulatu și fără vre amanare sau scadere.

Ei voru asistă, în câtu va fi posibilu la esamenale semestrali și anuali din toate școlile de pe teritoriulu tractulu loru protopresbiterialu; cu unu cuventu, au de a observă și esecută cu tota strictetia și acuratetia articulu IV. §. 30 până inclusivu punctu 4, apoi §-i 31, 33 și 34 din instrucțiunea dela 1 Iuniu 1865. Nr. 26 școlasticu.

5. Asemenea inspectorii locali ai școlilor capitale, apoi directorii acelor școle, precum și directorii școlilor populare voru avé și ei a observă și a esecută cu aceeași strictetia și acuratetia instrucțiunea menționata în punctulu precedentu și anume art. III pentru inspectorii locali, art. II pentru directorii școlilor capitale și art. I pentru directorii școlilor elementare, unde sunt specificate atâtu drepturile câtu și datorințele loru în privința școlastice.

(Va urmă.)

Ungari'a.

— B.-Pest'a. Corpulu legislativu eră se se readune după serbatori în 20 Ianuariu; vediendu înse presedintele că în urm'a rebeliunii din dilele trecute spiritele mai eră înca foarte turburate, mai amana deschiderea până în 22. În adeveru că în acea di partid'a Kossuthiana a și esitu cu interpelari, cu înfruntari și proiecte de investigațiuni în acelu sensu, că însasi diet'a se ia în mana cercetările prin comisiuni investigatorie esite din sinulu seu. Este învederatu că admitendu și votandu diet'a în sensulu acela, ea eră se dea unu votu nimicitoriu de neîncredere și de blamu, nu numai ministeriulu, nu numai politiei statului, ci chiaru justitiei unguresce, tribunaleloru, curției de apellu, procuratorilor și mai în scurtu, la tota administratiunea unguresca. Asia au și voitu Kossuthianii, mesurii radicali, nimicitorie, nihiliste. Ei înse sunt numai vreo 60 de inși în camer'a deputatorilor, prin urmare propunerea formulata prin colegulu loru Mocsary în numele stangei extreme cadu cu atâtu mai usioru, că majoritatea actuala scie prea bine, că în casu de a se duce ministeriulu Tisza, se duce și dens'a, adeca toti mamelucii sei.

Intr'acea ministeriulu și politi'a totu nu scapara de unu votu de blamu foarte seriosu. Corpulu reprezentativu, municipale, alesu de către locuitori, de și foarte numerosu, este compus în majoritatea sa din fruntasi, din lamur'a poporatiunii de clase diverse, proprietari, capitalisti, comercianti, advocati, professori și alti literati. În data după încetarea turburarilor primari'a capitalei fu invitata din toate partile, că se convóce mai antaiu asia numitul magistratu, adeca corpulu sau comitetulu administrativu, și apoi adunarea generale reprezentativa. Discussiunile ferbinti care se încinsera cu acea ocaziune, anume în 20 Ian. avura de rezultatu o adresa votata cu majoritate împuitoră, în care pe langa ce se enumera toate erorile comise în dilele din 11 până în 16, se declara susu și tare, că atâtu în capital'a Ungariei, câtu și în tiér'a întreaga existe corupțiune înfricosiata, care înse purcede din susu în diosu, dela capi la poporu, era nu vice-versa. Barbati din partid'a ministeriulu cu faimosulu Mauritiu Jokai în frunte isi concentrara tota dialectic'a, toate puterile loru spirituali spre a înduplecă pe majoritate, că se stérge acelu pasajiu de batjocura și de prostituțiune européna dintr'o adresa destinata a se dá ministeriulu, a fi citita și de către monarchu, a se și publică în sute de diarie, din B.-Pest'a până în Angli'a; majoritatea înse a remasu neclatita întru a constată corupțiunea venita de susu, care de ar fi cutediatu se o dica vreunu omu particulariu înainte numai cu 5—6 luni, mai alesu în Transilvani'a, în data eră se fia apucatu de procurori și amerintiati cu închisóre dela 1 până la 5 ani.

Cea mai grea inputare se face chefului politiei consiliariu min. Jekelfalussy, cum și prim-capitanulu cetatiei Thais, că din caus'a cătoruva ferestrii și falinarie sparte au și alergatu pe la generali că se le dea ajutoriu armatu în contra poporulu. Aci apoi oppositiunea are curagiulu se se provóce tocma la exemplulu republicei americane, unde este prevediutu în legile fundamentale a le statului, că în acea urbe a statului, în care lucrédia potestatea legislativa, camerele, parlamentulu, necum se se

póta amestecă puterea armata în afacerile pure civili, dara nici nu este suferitu că se fia acolo vreo garnisóna ostasiésca; era daca s'ar întemplă turburari că cea din Budapest'a sau și mai mare și politi'a nu ar fi în stare de a le înfréná, atunci au se sara în data companii și bataliõe din gard'a civila în ajutoriulu ei. Cu totulu altu-ceva este în Budapest'a și daca voiti, în toate cetatile europene, pe unde se afla parlamente, diete. Casarme în toate regiunile capitalei câte 3—4 de pedestrime, altele de calarime și de artileria; era la Buda mai sunt și fortarețele, de unde poti bombardá Pest'a că se o prefaci în ruine și diet'a se o risipesci în 32 de venturi a le rosei. Acésta situatiune revólte mai virtosu pe Kossuthiani, din care cauza diarele loru protesta neîncetatu, în termini cari numai de salonu nu sunt.

Între acestea scandalele nu mai voru se încetiede cu nici-unu pretiu. De doue septemani se pertractédia în B.-Pest'a colossalele defraudari comise la una a treia banca de escomptu, numita totu a poporulu (népbank, Volksbank). Dela aceea sunt dati în judecata criminala cei mai multi membrii ai consiliulu administrativu, cu directoru, cassariu și alti functionari. Abia se póte crede spurcatulu abusu ce se face în dilele noastre cu numele de poporu, și cum se ia în desiertu acelu nume demnu de totu respectulu. Charlatani spoliatori se unescu cu plutocrati și usurari spurcati și alegându'si câte o firma resunatória, însiela pe bietulu poporu că se'și încréda banisoriu castigati cu sudóre crunta la nisce banditi, carii se le promitta interese și dividende până la 15—25 și mai multu. Atunci acea multime nenumerata de veduve remase cu câte unu capitalasiu de 2—3 miisóre, se bucura că în locu de 5% voru trage întreitu și înpatratu și voru suferi lipsa mai puțin. Totu asia face și clasa laboratoriloru, până ce cadu cu totii în capcan'a banditoriloru.

Totu dilele acestea lucrédia în B.-Pest'a una comisiune economica, compusa din multi membrii, atâtu proprietari de frunte, câtu și agonomi de profesiune. Din debaterile de altumentrea foarte interesante ale acelei comisiuni ese la lumin'a dilei, că agricultur'a Ungariei au ajunsu într'o strimțóre necrediuata și neprevéduta înainte de acésta numai cu 15 ani nici de către cei mai renumiti economi. În sinulu acestei comisiuni se discuta cele mai multe cestiuni agrarie și economice; dara cu câtu se discuta mai multu, cu atâtu membrii sei dau preste dificultati mai mari. Nici o ramura a economiei de campu nu a remasu nedeșbatuta; agricultura, silvicultura, prasirea de vite cornute, copitate, lanóse, rimatórie, pascuatiune, nutretilu de érna, tinerea vitelor în grajduri, viieritu, pomaritu, stuparitu, vinarsaritu, și altele multe s'au cercetatu și scarmanatu cu de a meruntulu, cu ce rezultatu? se va alegé în viitoriu. Până atunci înse nu avem cuvine de ajunsu spre a recomandá inteligentiei noastre din toate provinciile și regiunile locuite de romani, că mai virtosu acumu érna, se tina conveniri câtu mai dese, în cestiuni economice se se informede cum se dice prin autopsia, adeca; din propri'a vedere, și prin lectura despre mesurile pe care le iau altii. Suntemu poporu agricultor în majoritatea noastră immensa; se cultivamu acestu terenu din toate puterile noastre, daca voimu se avem viétia și se mai potemu dice cu óresicare mandria: Románulu nu pierde.

Crime și scandale noue din Ungari'a.

Terminulu de „banditi în fracu“ au ajunsu la moda și acum se întinde din capitala în tota tiér'a. Revelatiunea cea mai próspeta, precum și dóra cea mai spurcata esi totu în diarele Deakiste și mai antaiu în „Magyarország“. Éta pe scurtu istori'a

1. Ilustrulu domnu proprietariu Nagy György, deputatu alesu din comitatulu Bihar (Oradea m.), unulu din mamelucii cei mai fideli ai escel. sale dlui ministru Col. Tisza, prasea pe mosii'a sa tabacu (tutunu) în cantitati mari și ilu vendea la regia și unde potea. Elu lucră în compania cu fratii Levy, jidovi unguresci și avea într'unu timpu 400 de cantarie tutunu în frundie, pe care'lu asigurase contra foculu la societatea Victori'a. Dumnealoru înse că companioni buni, se invoira se'și fure tabaculu și se'lu vendia pe sub mana la unu altu evreu anume Schlossberger cu pretiu bunu, apoi se dea focu magazinulu, pentru-că se mai capete unu pretiu și dela societatea de asigurantia. Asia și facura.

2. Ministeriulu facu lui Nagy placerea că se'și dea concessiune de a plantá tabacu pe 60 jugere și la comun'a întreaga numai pe 100; după aceea

inse lipsi pe comuna si de acea concessiune, dandu-o numai lui Nagy pe 160 jugere (pogóne). Cá se cultive atáta tabacu, se cerea bani multi. Ministeriulu dede lui Nagy inprumutu fóra interesse, mai antaiu 10.000 fl., dupa aceea alti 30.000, din cari pãna acum a platitu numai 4000 fl. éra cu ceilalti a remasu datoriu, elu cá si alti mameluci.

3. Ministeriulu scóse pe dn. Bitto din consortiulu calei ferate ce pórtá numele dela riulu Tisza si puse in loculu lui pe acestu George Nagy; dara ne avendu acesta cautiune de 10.000 fl. ceruta conformu statutelu dela fiacare membru, gubernulu ilu inprumutá pe sub mana cu 50 actiuni de câte 200 fl. = 10.000 fl.; atunci inse venira creditorii, lui Nagy cu sententia dela tribunale si luara frumosielu in posesiunea loru valórea de 10.000, ne voidu se scia cá era numai inprumutata.

4. Fiindu Nagy inca si presidente la „comisiunea de supraveghiare a baneci rurale hipotecarie“, isi deschise acolo fóra picu de gena, contu propriu si scóse din cassa 26.000 fl., punendu lombardu (zalogu) nesce actiuni de ale mórei de vaporu dela Oradea, pe care inse mai apoi si-le furá totu elu din cass'a baneci; in fine mai ridicá totu de acolo alti 10.000 fl. numai asia, pe barb'a sa.

Din tóte acestea fapte infame una singura ar fi prea de ajunsu, cá ori-ce omu se fia pedepsitu cu inchisóre de 9—10 ani. Unu tiganu flamendu si golanu, sau unu romanu reu crescutu si desperatu, fura câte o martióga de calu orbu sau spetitu, si sunt judecati la câte 2—3 ani. Lumea unгурésca este fórté incordata se védia ce va esi din acelea incriminari infricosiate, din cauza cá acelu Nagy trecea pãna acum de omu prea onestu. Acésta revelatiune noua bate cu atátu mai tare la ochi, cu cátu procurorii din B.-Pest'a tocma acuma s'au pusu pe gón'a multoru diarie de diverse colori politice, inse oppositionali, pentru-cá se le astupe gurile; ba se sioptesce si de o mica stare de obsidiune, buna óra cá cea din Berlin introdusa contra socialistiloru; inse tóte acestea mesuri se iau prea tardiu si fóra nici-unu folosu pentru gubernu. (Mai pe largu in M. Ország, P. Journal etc.)

Sciri diverse.

— (Necrologu.) Leo Popp, maiuru c. r. in pensiune, parinte alu renumitului colonelu c. r. Leonida Popp, a repausatu in 13/1 Ianuariu a. c. in etate de 85 de ani si s'a inmormentatu in cimiteriulu bisericeii romanesci gr.-cath. din Nasaudu, petrecutu de unu mare numeru de poporu, alu carui binefacatoriu fusese in tóta viéti'a sa. (In Nr. celu mai de aprópe va urmá o schitia biografica.)

— (A. S. R. Dómn'a Romaniei) presiedint'a comitetulu de bine-facere pentru ostasii raniti, primindu raportulu anulu alu acestui comitetu, a bine-voitu a face urmatoriulu respunsu d-nei Sm. Carp, vice-presiedint'a comitetulu:

„Dómn'a mea,

Amu primitu raportulu prin care imi aratati alegerea noului biurou alu societatii de bine-facere pentru ostasii raniti, a carui vice-presiedinta sunteti d-vóstra, situatiunea prospera a Cassei Societatii si decisiunile Adunarii generale de a se urmá si in anulu acesta cu capitalisarea venitulu fonduriloru. Nu'mi remane de cátu a ve transmite caldurósele mele multumiri pentru zelulu si patriotismulu cu care acésta societate si comitetulu ei au lucratu si lucrédia in scopulu umanitaru ce si-a propusu.

Primiti, dómn'a mea, sentimentele Mele de afectiune.“ Elisabeth'a.

— (Pentru nefericitii inundati din Transilvani'a.) Subt auspiciile comitetulu de bine-facere, intocmitu in Craiov'a si compusu din dómnelle Maria Hagiade, Irena Lupu, Elena Dumba, Maria Coloni, Adelina Olteanu, Sofia Caneciu, Alesandrina Perieteanu, Elena Chinezu si Ana Constantia, s'a datu unu concertu in favórea inundatiloru de peste munti din Transilvani'a in sér'a de 9 Ianuariu in teatrulu Theodorini, oferitu gratis de d-n'a si d. Vasiliu.

Serat'a a fostu din cele mai animate; unu publicu numerosu asista si program'a concertulu a fostu esecutata cu punctualitate in aplausele publiculu. Venitulu a fostu de lei 1400. Aducemu caldurósele nóstre felicitari d-sióreloru: Aneta Balcescu, Ersilia Perieteanu, Ana Dumba, Silvia Olteanu, Fulvia Olteanu, Elena Poltopolu, d-nei Stein, pianista, si d-loru Paulmann si Sisiefschi cari au bine-voitu a oferi concursulu d-loru pentru acésta opera de bine-facere. (Romanulu.)

— (Esercitiulu drepturiloru politice) a fostu recunoscutu prin legi promulgate in „Monitorulu Romaniei“ urmatoriloru d-ni romani din Transilvani'a si adeca: Ioanu Santu, A. Ciura, Traianu Lalescu, Ioanu Russu si dr. Arsenie.

— (Inpuçinarea cailoru in Ungari'a.) Din espunerea unei circulare a ministrulu ungaru pentru apararea tieriei resulta, cá Ungari'a nu possede nici chiaru atáti cai, cáti sunt de lipsa pentru cá se si copere contingentulu anulu pentru armata. Comisiunea esmissa in anulu 1879 pentru clasificarea cailoru a constatat, cá numerulu cailoru clasificati de apti pentru resbelu este atátu de micu, in cátu, in casu de mobilizare, Ungari'a nu va fi in stare a dá contingentulu ce i se va cere. Ministrulu ungaru ordonédia autoritatiloru administrative a luá dispositiunile necesare pentru cá se se delaturedie cátu mai curendu acésta mare lipsa de cai.

Ori ce mesuri se voru luá, ele totusi nu voru avea rezultatulu doritu, pentru cá tier'a este ruinata in urm'a sistemulu de gubernare domnitoru. Ungari'a si Transilvani'a erau nu de multu tieri bogate de vite cornute si de cai, asia, cá poteau vinde in strainetate, éra astadi sunt reduce la starea de a cumperá ele din strainetate.

— (De ale nihilistiloru.) Din Odess'a se relatédia cu dat'a de 22 l. c. urmatórele: Ieri au fostu adusi aci, subt o númeroasa escorta militara 19 marinari, cari apartieniu ecupagiulu de flota Nr. 2 Ducele de Edinburg, stationatu in Nicolaief si au fostu internati in cassarm'a de cavalerie. Intre marinari se afla si siépte suboficieri, cari toti inpreuna au fostu arestati, acusatii fiindu a fi facutu propaganda nihilistica. La numitulu ecupagiu de flota s'au aflatu ladi intregi cu carti de coprinsu revolutionariu. Marinarii trasi la respundere au negatu cu totii crim'a ce li se inputa. Se vorbesce cá in acésta afacere ar fi compromisi chiaru si cátiva oficieri.

— (Unu diariu giganticu) apare in Americ'a, pe unu formatu pãna acuma neajunsu de nici unu altu diariu. Cu o greutate de 231 grame, diariulu acesta are o suprafatia de patru metri, cu optu pagine, fiacare de câte doue-spre-diece colóne cu 367 lini, ceea ce dá 4404 lini pe o pagina si 35.242 lini pentru tóte optu paginile. Déca acestu diariu ar aparé numai odata pe septamana, elu ar dá intr'unu anu 260 volume cu circa 300 pagine, éra tiparinduse in 300 dile din anu ar inplea o biblioteca cu 1500 volume.

Bibliografia.

— „Higiena si Scóla“ fóia pentru sanetate, morbi, educatiune si instructiune. Va esi in 1/13 di a fiacarei lune in numeri baremi de câte o cóla, si va publica: articlii din sfer'a igienei, medicinei poporali si a educatiunei si instructiunei elementare.

Pretiuulu de prenumeratiune pe anulu intregu e 2 fl. v. a., pentru Romani'a si strainatate 5 franci — lei noi.

— Cartile „Sateanulu romanu“ scriere periodica pentru tóte trebuintiele poporulu romanu. Va esi in fiesce-care luna câte o carte, baremi de o cóla, si va publica: a) Descrierea vietiei (biografia) a câte unui barbatu mai vrednicu de amintirea si recunoscinti'a poporulu romanu; b) Cunoscintie de economie, industrie, medicina, juridica s. a.; c) Poesie vechi si nóue — mai cu sama de acelea, cari atingu mai de aprópe pre poporulu nostru si inpregiurarile, in cari a traitu si traiesce; d) Novele poporale, istorióre, fabule, anecdote, proverbie si cuvinte intielepte, de invetiatura si petrecere; e) Risete si Zimbete; f) Diverse sciri din lumea mare.

Pretiuulu de prenumeratiune pre unu anu intregu e numai 1 fl. v. a. (3 franci — lei noi.)

Abonantii voru primi cá premiu portretulu vestitulu Luptatoriu alu Independintiei nationale Avramu Iancu — avendu de a solvi numai 30 cr. in pretiuulu pacuetarei si cartei de transportu.

— Preotulu romanu, scriere periodica pentru toti ramii literaturii bisericesci. Prin acésta foia se va inlocui „Predicatoriulu saténulu romanu.“ Va esi in fasciili lunari de 2 1/2—3 1/2 cóle formatu octavu mare, hartie fina, tipariu indesatu; si va publica: a) articlii din sfer'a tuturor sciintieloru teologice, — tractate dogmatice, istorice, juridice, morali, pastorali etc. b) articlii din sfer'a educatiunei si instructiunei religióse-morale, — tractate pedagogice, didactice si catechetice etc.; c) schitie din viati'a celor mai celebri barbati ai bisericeiloru romane si cunoscintie biografice despre santii parinti ai bisericeii resaritene; d) predice, omilii, catechese si parnese, pre dominece, serbatori si diverse ocazioni, — mai departe predice generali despre virtuti si viciuri precum si predice intocmite pre cele patru anutempuri; e) istorioare, poesii proverbe morali, precum si ori-ce cuvinte intielepte si amenunte aplicabili la elaborate religióse-morali; f) studii archilogice si documente istorice din trecutul bisericeiloru romane; g) legi si dispusetiuni privitóre la bisericile si scólele romane confessionali; h) revista bisericeasca, scolastica si literaria, — precum si revist'a diaristiceii romane si straine, incátu acésta ar tractá si cestiuni cari mai de aprópe interesésa pe clerulu romanu.

Din colónele acestei foi voru fi inse eschise dispuitele confessionali si articlii referitori la cestiuni religio-narie contro-versate.

Pretiuulu de prenumeratiune pre anulu intregu e 4 fl. v. a., pentru Romani'a si strainatate 10 franci — lei noi.

Abonantii pre anulu intregu voru primi cá premiu portretele Archiepiscopiloru-Metropolitu romani dr. Ioanu Vancea si Mironu Romanulu — avendu de a solvi pentru ambele numai 50 cr. in pretiuulu pacuetarei si a cartei de transportu.

Cursulu bursi din Vien'a si Pest'a

in 28 Ianuariu st. n.

	Vien'a	Pest'a
Rent'a de auru	102.—	102.15
I emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orientalu ung.	—	79.50
II emisiune de oblig. de statu dela drumulu de feru orient. ung.	92.—	92.—
Oblig. de statu dela 1876 de ale drumulu de feru orient. ung.	80.80	80.50
Inprumutulu drumurilor de feru ung.	118.75	119.50
Obligatiuni ung. de rescumperarea pamentulu	89.25	89.25
Obligatiuni ung. cu clausul'a de sortire	—	88.50
Obligatiuni urbariale temesiane	88.25	88.—
Obligatiuni urb. temesiane cu clausul'a de sortire	—	87.—
Obligatiuni urbariale transilvane	87.—	86.75
Obligatiuni urbariale croato-slavone	91.—	—
Obligatiuni ung. de rescumperarea diecimei de vinu	90.—	90.—
Datorie de statu austriaca in chartie	71.40	71.50
Datoria de statu in argintu	72.60	72.50
Rent'a de auru austriaca	86.55	85.—
Sorti de statu dela 1860	132.50	132.—
Actiuni de banca austro-ung.	840.—	843.—
Actiuni de banca de creditu ung.	360.40	300.75
Actiuni de creditu aust.	277.50	278.—
Sorti ungresci cu premii	—	115.75
Argintu	—	—
Galbini imper.	5.54	5.48
Napoleonodorulu	9.35 1/2	9.34
100 marce nemtiesci	57.95	57.95

Depuneri de capitale pentru fructificare

se primescu la institutulu subsemnatu cu 5%, éra sub conditiune de a se anuntá institutulu ridicarea depunerii la 6 luni inainte, cu 5 1/2% interesse.

Interessele incepu cu diu'a care urméza dupa diu'a depunerii capitalulu si incéta cu diu'a premergétóre dilei, in care se ridica depunerea cu acelu adaosu inse, cá numai dupa acele capitale se dau interesse, care stau depuse la institutu celu puçinu 15 dile.

Cu inceperea dela 1 Ianuariu 1880 interessele se platescu fára detragere.

La dorinti'a deponentelu se potu stabili in diu'a depunerii capitalulu si conditiuni speciali de esolvire, care se insémna apoi in libelu si in cartea depuneriloru institutulu. In atare casu, restituirea depunerii urméza dupa aceste modalitati speciali.

Depunerile tramise prin posta pe langa comunicarea adresei deponentelu, se resolu totu-deauna in diu'a primirei.

Asemene se potu efectui prin posta anuntiari si ridicare de capitale.

Sibiiu, in 31 Decembre 1879.

„ALBIN'A“

(113) 4—4

Institutu de creditu si de economii.

„ALBIN'A“

Institutu de creditu si de economii in Sibiiu.

Domnii actionari ai Institutulu de creditu si de economii „Albin'a“ se invita prin acésta in virtutea §. 19 alu statutelu societatii la

A VII adunare generala ordinara,

care se va tine la Sibiiu in 19 Martiu 1880 stil. nou, inainte de amédi la 10 óre in cas'a institutulu (strad'a Baier Nr. 1).

Obiectele.

1. Raportulu Directiunei asupra gestiunei anulu 1879, bilantiulu acelu anu si raportulu comitetulu de revisiune.

2. Ficsarea dividendelu.

3. Distribuirea sumei destinate pentru scopuri de binefacere.

4. Ficsarea pretiulu marceloru de presentia.

5. Alegerea a doui membrii de Directiune in sensulu §. 36 din statute.

Domnii actionari, cari in sensulu §§. 22. 23 si 24 din statutele societatii voiescu a participa la adunare in persóna séu prin plenipotenti, sunt rogati a-si depune la cass'a institutulu actiunile loru si eventualu dovedile de plenipotencia celu multu pãna in 16 Martiu 1880 stilulu nou dupa amédi la 6 óre.

Sibiiu, 27 Ianuariu 1880.

(3) 1—3

Directiunea institutulu.

Editoru si redactoru responsabilu: G. Baritiu.

Tipariulu lui W. Krafft.